

Samenvatting masterscriptie

He's not missing, he's here. Identificatie en de rol van DNA-onderzoek bij het identificeren van Eerste Wereldoorlog slachtoffers in de Westhoek vanaf de jaren '90

Marie Verroonen

In deze masterscriptie wordt gekeken hoe de identificatie van vermiste soldaten uit de Eerste Wereldoorlog (WOI) in de Westhoek en de rol van DNA-onderzoek hierbij evolueerde bij verschillende actoren vanaf de jaren '90. Deze vermisten kunnen opgedeeld worden in twee groepen: enerzijds vermisten die zich nog in het landschap bevinden. Anderzijds zijn er ook de vermisten die begraven liggen in een anoniem graf, *known unto God*. Grofweg kunnen we stellen dat voor elke twee slachtoffers die aan het front begraven werden, er acht zijn van wie het graf onbekend is en die dus tot op vandaag nog vermist zijn. Deze cijfers stemmen tot nadenken.

Om te beginnen wordt aandacht besteed aan de theoretische kant, namelijk waarom identificaties vanaf WOI zo belangrijk geworden zijn. Dit conflict kan immers gezien worden als een kantelpunt in het omgaan met gesneuvelden in een oorlogscontext. Vervolgens wordt toelichting gegeven bij de keuze om te werken met de periode vanaf de jaren '90 tot heden. Hier zijn immers enkele belangrijke kantelpunten aan verbonden, zoals het ontstaan van de vereniging De Diggers en de opkomst van de wetenschappelijke belangstelling voor deze conflictarcheologie. Deze beide tendensen hebben dan ook een duidelijke weerslag in het aantal teruggevonden en geïdentificeerde WOI slachtoffers. Hierop volgend wordt ingegaan op het gebruik van DNA-onderzoek en verschillende bijhorende ethische vragen. We zijn immers bezig met menselijke resten, dus hier moet goed over nagedacht worden. Aansluitend wordt op het einde van de masterproef ingegaan op het concept van de onbekende soldaat. Schijnbaar het tegenovergestelde van identificeren, maar toch ook een belangrijk symbool.

Met deze meer theoretische achtergrondinformatie, komen we aan bij het meest uitgebreide deel van de masterproef. Dit deel heeft als doel om een soort overzicht te creëren van de uiteenlopende inzichten die de verschillende actoren hebben over identificatie en DNA-onderzoek. Aangezien snel duidelijk werd dat hier niet veel over gepubliceerd wordt in de literatuur, werd gekozen om te werken met interviews. De visies en werkwijze van de *Commonwealth* (opgesplitst in Groot-Brittannië, Canada en Australië), België, Frankrijk, Duitsland en Amerika komen aan bod en worden tegenover elkaar geplaatst. Hierbij werd niet geoordeeld over de werkwijze of keuzes van bepaalde landen. Wel werd aangetoond dat iedereen op een andere manier omgaat met het identificeren van WOI slachtoffers. Door alle actoren samen te brengen, was het dan ook mogelijk om tot nieuwe inzichten te komen. We zouden kunnen stellen dat DNA-onderzoek een beleid is waarbij sommige slachtoffers als belangrijker worden aanzien dan andere. Dit klinkt misschien merkwaardig, maar op een bepaalde manier is het wel degelijk zo dat de 'waarde' van slachtoffers deels bepaald wordt door hun achterban zoals de natie waarvoor ze tijdens WOI in dienst traden. Zo werd in interviews gewezen op de noodzaak van een gemeenschappelijke, internationale aanpak om de problematiek van vermiste soldaten bij verschillende landen en organisaties te overkoepelen. De hedendaagse situatie toont echter aan dat de verschillende oorlogsgravendiensten vooral nog naast elkaar opereren en zich momenteel elk op hun eigen identificatieprotocollen en procedures focussen bij het beheren van menselijke resten. Een andere optie voor de toekomst is om een sjabloondossier te ontwikkelen waarin alle gegevens die relevant zijn voor de onderzoekers van verschillende oorlogsgravendiensten op een overzichtelijke manier kunnen opgenomen worden. Deze aspecten allemaal samen genomen tonen dat het identificeren van vermisten uit WOI ook een sociale vraag is, namelijk hoe ver de hedendaagse samenleving bereid is te gaan om een identiteit te geven aan teruggevonden menselijke resten. Het antwoord op deze vraag situeert zich op verschillende gebieden: herdenking, ethisch en financieel en varieert tevens van land tot land, afhankelijk van de historische en politieke context.

Ten slotte wordt gekeken naar de andere groep vermisten, diegenen die begraven liggen in een anoniem graf. In samenwerking met het In Flanders Fields Museum werd een nieuwe methode ontwikkeld om deze alsnog te proberen identificeren. Er werd voor het eerst geprobeerd om te vertrekken vanuit de *Burial return sheets*, een belangrijke reeks documenten om identificatie mogelijk te maken, van een volledige begraafplaats en niet vanuit een individu. Deze nieuwe werkwijze werd getoetst aan een concrete casus, waardoor met vrij grote zekerheid te achterhalen was dat graf II.L.10 van een onbekende Australische luitenant op *Divisional Collecting Post Cemetery and Extension* (Ieper) de laatste rustplaats is van Thomas Lloyd Ryan. Op basis van dit vernieuwd historisch onderzoek kan een dossier opgesteld worden om de identificatie formeel te bevestigen. Op deze manier is het mogelijk om een onbekende soldaat na meer dan honderd jaar nog een persoonlijk graf te geven.